

Ζήτημα γ'.

Διὰ τί ὁ Ἀδάμ οὐκ ἀπέθανε καὶ ἐκείνην τὴν ἡμέραν, ἐν τῇ ἔφαγε τὸν καρπὸν, τὴν ἐντολὴν παραβὰς, ἀλλ’ ἔζησε χρόνους τόλι, εἰτ’ ἀπέθανε;

Λύσις.

5

Διττὸν θάνατον γῆμιν οἶδεν ὁ λόγος, τὸν μὲν καθ’ δν ἡ ψυχὴ φθείρεται, δουλεύουσά τε τῷ χείρονι καὶ τὴν οἰκείαν ἀπολέσασα τελειότητα, τὸν δὲ καθ’ δν ἡ αὐτὴ τοῦ γῆμετέρου χωρίζεται καὶ διαλύεται σώματος. Οὐκοῦν ὁ Ἀδάμ, τὴν ἐντολὴν παραβάς, καὶ καθ’ ἐκάτερον ἀπέθανε θάνατον, ἀλλὰ τὸν μὲν αὐτίκα μάλα μετὰ 10 τὴν ἔκπτωσιν, τὸν δὲ δυνάμει καὶ αὐτὸν αὐτίκα, ἐντελεχείᾳ δὲ μεθ’ δυ ηρίθμησας χρόνον τῷ ἐξ αὐτοῦ γενέσθαι τοὺς ἔξης ἀπαντας φαίην δ’ ἀν καὶ διὰ τὸ δίκας Ἰσως διδόναι μέχρι πολλοῦ, ὡς τῆς ἐντολῆς κατολιγωρήσας τοῦ κτίσαντος.

Ζήτημα δ'.

15

“Οτου χάριν ὁ σωτὴρ τοῦ κόσμου ἐξ Ἐβραίας γυναικὸς ἐγεννήθη καὶ οὐκ ἐπλάσθη καθάπερ καὶ ὁ Ἀδάμ ἡ οὐκ ἐγεννήθη ἐξ ἀλλοφύλου γυναικός;

Λύσις.

Ἐξ Ἐβραίας μὲν ὁ σωτὴρ ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ τοῦ Θεοῦ 20 υἱὸς ἐσαρκώθη καὶ οὐκ ἐξ ἑτέρας γυναικὸς ἀλλοφύλου διὰ τὸ

7. ἀπολέσασα Ε: ἀπολύσασα Π	8. χαρίζεται Ε: χωρίζεται Π
9. ἀδάμ Ε: αδάμ Π	10. καθ’ ἐκάτερον Ε: καθεκάτερον Π
11. ἐντελεχείᾳ ἔγραψα: ἐντελέχεια ΕΠ	14. κατολιγωρήσας ἔγραψα: κατολιγορήσας ΕΠ
21. ἑτέρας γυναικὸς ἀλλοφύλου Π: ἀλλοφύλου γυναικὸς Ε	κτίσαντος Ε: κτήσαντος Π

ἀγιώτερον εἶναι τὸ τῶν Ἐβραίων γένος τῶν ὄλλων ἀπάντων ἐθνῶν καὶ τῷ θεῷ μάλιστα φίλου καὶ πλησιέστερον. Ἡγαπημένος γάρ
 'Ισραὴλ καὶ ἀγιον ἔθνος καὶ παρ' αὐτοῦ τοῦ θεοῦ καὶ διὰ τῶν
 προφητῶν ὠνομάζετο. Ἐκ δὲ τῶν ἀγίων δεῖν ἀνίσχειν τὰ ἅγια τίς
 5 τῶν νοοῦν ἔχόντων ἀμφιγνοεῖ; Δι: δή καὶ ἐκ τοῦ γένους τοῦ
 Δαβὶδ τε καὶ Ἀδραὰμ ως ἐκ καθαρωτέρου μᾶλλον ἢ περ αἱ ὄλλαι
 φυλαὶ ἐγεννήθη Χριστὸς, καὶ τούτου τῆς ἀγίας παρθένου Μαρίας,
 ἡς ὁ Ἰωσὴφ φύλαξ, δὲ τοῦ βασιλέως Δαβὶδ ἀπόγονος. Ἐξ ἀνθρώ-
 που δὲ διδοὺς, ἀλλ' οὐχ ὥσπερ Ἀδὰμ διὰ πλάσεως τοῦτο μὲν,
 10 ἵνα μὴ δόξῃ φάσμα καὶ οὐ κατὰ ἀλήθειαν ἀνθρωπος, ὁ αὐτὸς ὃν
 καὶ θεὸς καὶ τέλειος ἀνθρωπος, ὑπόστασις μία ἐν δυσὶ δήπου τε-
 λείαις γνωριζομένη ταῖς φύσεσι, τοῦτο δὲ διὰ τὸ τὴν ἀμαρτήσα-
 σαν σάρκα πάντως ἀναλαβεῖν δεῖν καὶ θεῶσαι, δι: τὴν καὶ σεσάρ-
 κωται· οὐδὲ γάρ ἄλλην ἀνθρωπείαν ἐχρῆν αὐτὸν ἀναλαβεῖν καὶ
 15 θεῶσαι φύσιν ἢ μόνην τὴν ἐξ Ἀδὰμ ως ὑπὸ τὴν προπατορικὴν
 ἀμαρτίαν οὖσαν καὶ ως ὑπεύθυνον.

Ζήτημα ε'.

Διὰ τί ὁ σωτὴρ τοῦ κόσμου Χριστὸς, ἀποθανὼν ως ἀνθρωπος,
 τοὺς μὲν ἔσωσε, τοὺς δὲ οὐ καὶ οὐχ ἀπάσας ἔσωσε τὰς ψυχάς;

Λύσις.

20 Ἀπέθανεν ως ἀνθρωπος ὁ τοῦ θεοῦ λόγος, ἵνα μὴ μόνον τοὺς ζῶν-
 τας, ὄλλα καὶ τοὺς οἰχομένους ἀπὸ Ἀδὰμ μέχρι καὶ θανάτου Χριστοῦ,
 κατεχομένους ἐν Ἀδου καὶ τυραννουμένους ὑπὸ τοῦ διαβόλου καὶ
 πόρρω θεοῦ καὶ τῆς ἐκείνου χάριτος ὅντας, ἐλευθερώσῃ τε καὶ ἀνελ-

4. τίς Ε: τίς Π   5. ἀμφιγνοεῖ Ε: ἀμφιγνωεῖς Π

6. ἀδραὰμ Ε: ἀδραὰμ Π   ἐκ Ε: λείπει Π   Μετὰ τὸ καθα-
 ρωτέρου εἶχε γραφῇ ἢ λέξις γένους διαγραφεῖσα Ε   8. οὐχ' Ε:
 οὐχ' Π   ἀδὰμ Π: ἀδὰμ ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος ἀδάμ Ε

18. οὐχ Ε: οὐχ' Π   24. τε Ε: τὲ Π

κύση πρὸς ἔαυτὸν καὶ θεοὺς ἀπεργάσηται, τῶν ἐκ τῆς ἀμαρτίας ἀπαλλαγέντας δεινῶν." Εσωσε δὲ δμως καὶ τούτους οὐ πάντας ὥσπερ γε καὶ τοὺς ζῶντας, ἀλλὰ καὶ τούτων μόνους τούς γε πιστεύοντας. Οὐ γὰρ δουλοῦται παρὰ θεοῦ τὸ τῆς προαιρέσεως πάντως ἐλεύθερον, οὐδ' ἀνάγκαις τισὶν ὑποπίπτει τὸ αὐτεξόύσιον· ἄλλως γὰρ ἂν καὶ ἀθλα καὶ δίκαια καὶ δσα τῆς ὅμοιας ἔστι δυνάμεως ἐκποδῶν δήπου γενήσεται.

Ζητηματικά Σ'.

Eἰ τὰ τέσσαρα στοιχεῖα τοῦ κόσμου ἐκ τῆς πρώτης ὥλης γεγένηνται, διὸ ἡνὶ αἴτιαν τὸ μέν ἐστι θεομόδν, τὸ δὲ ψυχρόν, τὸ δὲ 10 ψυχρόν, τὸ δὲ ὑγρόν, τὸ δὲ ξηρόν, πῦρ ὅδωρ ἀήρ τε καὶ γῆ;

Λύσις.

Οὕτω μετρίως καὶ ως ἡνὶ ίκανὸν μέλαινι τὰ θεολογικώτερα τῶν ζητημάτων σου λύσαντες, ἐντεῦθεν ἐπὶ τὰς φυσικωτέρας καὶ ιατρικωτέρας τῶν ἀποριῶν σου χωρήσομεν, ὃν ἡ προτέρα περὶ τὰ 15 πρῶτα στοιχεῖα καὶ ξύνθετα καὶ τὰς ἐκείνων ποιότητας ποιεῖται τὴν ζήτησιν, προϋποτιθεμένη μὲν τὸ ἐκ τῆς πρώτης ὥλης ἐκεῖνα γίνεσθαι, ζητοῦσα δὲ δμως δπως, ἐκείνης μήτε ψυχρᾶς μήτε θερμῆς, μήτ' ἄλλης τινὸς τῶν πρώτων μετεχούσης ποιότητος, αὐτὰ θερμὰ καὶ υγρὰ, ψυχρά τε καὶ ξηρά, γῇ ὅδωρ ἀήρ καὶ αἰθήρ, 20

6. ἐκποδῶν Ε: ἐκποδῶν Π 9. στοιχεῖα τοῦ κόσμου Π:
τοῦ κόσμου στοιχεῖα Ε ὥλης Π: λείπει Ε γεγένηνται Ε:
γε γίνονται ΙΙ 10. ἐστι Ε: ἐστὶ Π 11. ξηρὸν Ε: ξύρον Π

13. θεολογικώτερα Ε: θεολογικώτερα ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος θεολογικώτερα ΙΙ 19. ἄλλης Π: ἄλλης ἐν φ τὸ α κατὰ διόρθωσιν ἐξ ἄλλου γράμματος νῦν ἀδιαγνώστου Ε 20. ψυχρὰ Ε:
ψυχρά ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος ψυχρὰ Π ξηρὰ Ε: ξηρὰ ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος ξύρον Π

ταῦτα δὴ τὰ πρῶτα ἔγνθετα τῶν στοιχείων ἐξ ἔκείνης γε γίνεται Φημὶ τοίνυν ώς οὐδέν τι τῶν ὄντων ἐντελεχείᾳ πάντως ἡ ὅλη, καθάπερ διεξοδικώτερόν πως ἐν τῷ μετὰ τοῦτο θεωρήσομεν κεφαλαίῳ, δυνάμει δὲ πάντ' ἐστὶν δσα φύσει καὶ δσα τέχνῃ ἔντελον ταῦτα.

5 Δύναμις γάρ τις ἔντελον τε καὶ ὅλοσχερής ἐν αὐτῇ πάντων ἐστὶ τῶν εἰδῶν, δσα τε τῶν ἀπλῶν ἔντελων καὶ δσα τῶν μικτῶν οὐσιώδη μόρια γίνεται, καὶ ἐπομένως ἀπάντων τῶν τεχνητῶν, ὃν δ ἡμέτερος ποιητικὸν αἴτιον νοῦς· δι' ἣς δήπου δυνάμεως, δεκτικῆς δῆλα δὴ καὶ παθητικῆς, τὰ μὲν ἀμέσως, τὰ δὲ μετὰ ταῦτα 10 καὶ καθεξῆς ἀφορᾶς τε καὶ δέχεται τῶν εἰδῶν, ὡςπερ τὸ γένος τὰς ὡφές αὐτὸς πάσας διαφοράς. Διὸ καὶ τὰ εἶδη φασὶν οἱ φυσικοὶ πάντα τὴν ὅλην ἔχειν ἐν ἔαυτῇ καὶ αὐτὰ πάλιν ἐξ ἔκείνης τῆς ὅλης γίνεσθαι, ὃν ἔκεινο μὲν ἀληθίες, εἰ μὴ κατ' ἐνέργειαν νοηθείη, ἀλλὰ μόνη δυνάμει γε καὶ τῷ πεφυκέναι, τουτὶ δὲ οὐ ψεῦδος τῷ ταῦτ' ἐκ 15 τῆς δυνάμεως πως ἔξιέναι τῆς ὅλης τῇ τοῦ ποιοῦντος δυνάμει καὶ ἐνεργείᾳ καὶ ἐν αὐτῇ πάντως ὑφίστασθαι καὶ τὸ εἶναι λαμβάνειν. Διὰ τὰ αὐτὰ δὴ καὶ ποιότητες ἀπασται καὶ πάθη καὶ ιδιότητες δσα τε ἀλλα παρακολουθοῦσι τοῖς εἶδεσι καὶ αὐτὰ δυνάμει ἐν τῇ αὐτῇ ὅλῃ τὸ εἶναι ἔχει, καὶ ἐξ αὐτῆς ἐντελεχείᾳ πάλιν ἀνίσχει, τὰ μὲν 20 πρὸ τῶν εἰδῶν, ώς διατιθέντα τὴν ὅλην, τὰ δὲ καὶ μετ' ἔκεινα, τῶν αὐτῶν ὄντα πάθη καὶ ὄργανα, δι' ὃν ἀν καὶ δράσοι καὶ πάθοι,

1. πρῶτα Ε: πρῶτά εἶτα δ' ἐν συνεχείᾳ ἐν κενῷ τοῦ τέλους τοῦ στίχου καὶ ἐν μέρει τῆς φάσης ἀλληλούχειρι πρῶτα Π 4. ἔντελον ταῦτα Ε: συνίσταται Π 6 (καὶ 10). τε Ε: τὲ Π 7. μόρια Π: μώρια Ε τεχνητῶν Μ: τεχνητῶν Ε 8. ποιητικὸν αἴτιον Ε: ποιητὴς αἴτιος Π 9. δῆλα δὴ ἔγραψα: δηλαδὴ ΕΠ δὲ Π: δὲ Ε μετὰ ταῦτα Π: μεταταῦτα Ε 11. ὑφές αὐτὸς Ε· ὑφαυτὸς ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος ὑφαυτῶν Π 13. κατ' ἐνέργειαν Ε: κατενέργειαν Π

14. ἐκ Π: ἐκ ἐπομένης τῆς λέξεως μέσου διαγεγραμμένης Ε
σ

16. αὐτὴ Π: αυτὴ Ε ὑφίστασθαι Π: ὑφίσασαι Ε 17. αὐτὰ Π: αυτὰ Ε δὴ Π: δὲ Ε δσα ἔγραψα: δσα ΕΠ 20. ἔκεινα Π: ἔκείνα Ε 21. δράσοι ἔγραψα: δράσει ΕΠ

τὴν ὑπαρξίν ἐσχηκότα καὶ τὴν σφῶν αὐτῶν ἀτομικὴν ἴδιότητα. Οὐκοῦν τά τε στοιχεῖα αἴ τε τῶν στοιχείων ποιότητες, τὸ θερμὸν, τὸ ύγρὸν, τὸ ψυχρόν τε καὶ τὸ ξηρόν, ἔστι μὲν καὶ αὐτὰ διὰ τὰ αὐτὰ πάντως ἐν τῇ αὐτῇ ὅλῃ, ἔστι δὲ οὐκ ἐντελεχείᾳ. Ἡσαν γὰρ ἂν καὶ πρὸ τοῦ μὴ εἶναι, καὶ τὸ αὐτὸν ἂν ἦν καὶ οὐκ ἦν κατὰ 5 τὸ αὐτὸν, ἀλλὰ δυνάμει γε μόνη, παθητικῇ μὲν καὶ δεκτικῇ καὶ ὡς ἐν ὑποκειμένῳ τῇ ὅλῃ, ποιητικῇ δὲ ἐν τῷ ποιητικῷ σφῶν αἰτίῳ, εἴτε φύσις, εἴτε θεός ἂν εἴη τὸ προηγούμενον αἴτιον, καὶ οὗτως οὕτ' ἐκ τοῦ μὴ ὄντος ἀπλῶς, οὕτ' αὖ πάλιν ἐκ τοῦ ἀπλῶς ὄντος, ἀλλὰ πῆ μὲν ὄντος, πῆ δὲ οὐκ ὄντος τά τε στοιχεῖα αἴ τε 10 ποιότητες γίνονται. Εἰ δὲ καὶ τὸ οὐ ἔνεκα καὶ τὸ τέλος ἐθέλεις μαθεῖν, δι' ὃ τὰ ἔνθετα τῶν στοιχείων ἐκ τῆς ὅλης καὶ αἱ τούτων ποιότητες γίνονται, τὰ μικτὰ σκόπει καὶ τὰ μετὰ τὰ πρῶτα στοιχεῖα. Οὔτε γὰρ μίξις οὔτε χρᾶσις δλῶς ἂν γένοιτο, μὴ τῶν ἔνθετων ὄντων στοιχείων καὶ τῶν πρώτων γε ποιοτήτων, ἐξ ὧν 15 ἀπασσα μὲν μίξις καὶ χρᾶσις καὶ αἱ πρὸ τούτων κινήσεις γίνονται· φύσεως γὰρ ὅργανα καὶ μόριά πως τὰ τέσσαρα τῶν στοιχείων καὶ αἱ πρῶται ποιότητες.

Ζήτημα ζ'.

Τί πρᾶγμά ἔστιν ἡ πρώτη ὅλη καὶ ποῦ εὑρίσκεται καὶ ἐν 20 τίνι τόπῳ ἔστι καὶ διπλῶς ἐξ αὐτῆς γίνεται τὰ στοιχεῖα.

Λύσις.

Πλάτων μὲν ὁ θεῖος μετ' ἀναισθησίας ἀπτόν τι χρῆμα καὶ λο-

1. ἐσχηκότα Η: εσχηκότα Ε	4. αὐτῆς Ε: αὐτῆς αὐτῆς Η	
8. αἴτιον Ε: αἴτιον Μ	9. ὄντος Ε: ὄντως Η	12. δι' ὃ ἔγραψε: διὸ ΕΠ
	14 (καὶ 16). κρᾶσις ἔγραψε: κράσις ΕΠ	
18. αἱ πρῶται Π: πρῶται Ε	Μετὰ τὸ ποιότητες ἔπονται ἐν ἀρχῇ νέου στίχου διαγεγραμμένα τάδε· + ἔστιν ἡ πρώτη ὅλη Ε	
20. πρᾶγμά ἔστιν Ε: πρᾶγμα ἔστιν Η	21. αὐτῆς Ε: αυτῆς Η	
23. ἀπτόν Ε: απτόν Π		

γισμῷ τινι νόθῳ μόγις πιστὸν τὴν πρώτην ὅλην διεζωγράφησεν.
 Ἀριστοτέλης δὲ ὁ δεινὸς ἐπιστητὴν εἶναι ταύτην κατὰ ἀναλογίαν
 ὠρίσατο· ως γάρ πρὸς ἀνδριάντα φησὶ χαλκὸς ἢ πρὸς κλίνην ἔύλον
 ἢ πρὸς τῶν ἄλλων τι τῶν ἔχοντων μορφὴν ἢ ὅλη καὶ τὸ ἀμορφὸν
 5 ἔχει πρὸν λαβεῖν τὴν μορφὴν, οὕτως αὐτὴν πρὸς οὐσίαν ἔχει καὶ
 τὸ τόδε τι καὶ τὸ ὅν· ἀμφότεροι τὴν αὐτὴν περὶ αὐτῆς ἔννοιαν
 διαφόροις λόγοις ἐκδεδωκότες. Ἐστι γάρ ἀμυδρὰ πάνυ καὶ οἷον
 σκιώδης ἢ περὶ αὐτῆς γνῶσις τῷ μηδὲν εἶναι καθ' αὐτὴν τῶν ὅν-
 των ἐντελεχείᾳ τὴν ὅλην, ἀλλὰ δυνάμει μόνη γε καὶ τῷ πεφυκέ-
 10 ναι τῶν ὅντων εἶναι τι, μᾶλλον δὲ ἀπαντα· διὸ καὶ ἐπιστητὴ λο-
 γισμῷ τινι νόθῳ, τῷ τῇς ὑποκειμένης τοῖς τεχνικοῖς εἰδεσιν ὅλης
 λόγῳ. Ως γάρ πρὸς ἀνδριάντα χαλκὸς ἢ πρὸς ἐκπώματα καὶ δα-
 κτύλιον ὁ χρυσός, πρὶν ἂν ἀνδριάς ἢ ἐκπώματα ἢ δακτύλιος γένη-
 ται, οὕτως αὐτὴν πρὸς οὐσίαν ἔχει καὶ τὰ ὅντα πάντα στοιχεῖα,
 15 λέγω, καὶ τὰ ἐκ τούτων μέχρι καὶ αὐτῆς τῆς τοῦ ἀνθρώπου μορφῆς.

Ἐστι μὲν οὖν ἐν τῇ φύσει τῶν ὅντων ἢ ὅλη, μηδὲν μὲν οὔσα
 καθ' αὐτὴν τῶν εἰς ἀ μεταβάλλει· δεῖ γάρ τὸ μεταβάλλειν ἐστε-
 ρῆσθαι τοῦ εἰς ὁ μεταβάλλει· ἄλλως γάρ ἂν καθ' αὐτὸ τὸ μάτην
 ἦν ἐν τῇ φύσει καὶ ἡ ἀντίφασις χώραν εἶχεν, ἀ δὴ πόρρω τῶν
 20 φυσικῶν ἀπεικοράκισται λόγων· μήτ' αὖ πάλιν οἰκεῖον εἶδος ἔχουσα
 καὶ μορφὴν, δι' ἣν ὑφίσταται καὶ τὴν οἰκείαν ὑπαρξίν ἔχει. Ἡ γάρ
 ἂν οὐδέν τι τῶν ἄλλων εἰδῶν ἐλάμβανε, καὶ αὐτὴ δὲ τῶν ξυγκει-
 μένων ἂν ἦν· ὅπερ οὐκ εὔλογον τοῦτο μὲν τῷ τὰς ἀρχὰς τῶν
 ἀπλῶν εἶναι δεῖν, ἐξ ὧν ὥσπερ μορίων τὰ ξύνθετα, τοῦτο δὲ τῷ

2. ἐπιστητὴν ἔγραψα: ἐπιστητὴν ἐκ τοῦ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέν-
 τος ἐπίστητην Π: ἐπιστήμην Ε   3. ξύλον Π: ξύλον Ε
 4. 5. ἡ ὅλη-μορφὴν Π: λείπουσιν Ε   6. ἔννοιαν Ε: ἔνοιαν Π
 8. τῷ Π: τὸ Ε   10. ἐπιστητὴ II: ἀπιστητὴ Ε   11. τῷ Ε: τὸ Π
 12. λόγω Π: λέγω Ε   17-18 δεῖ-μεταβάλλει Ε: λείπουσι Π
 18. ἀν Π: λείπει Ε   καθ' αὐτὸ ἔγραψα: καθαυτὸ ΕΠ
 21. οἰκείαν Ε: οἰκείαν Π   21 - σ. 157,14. Ἡ γάρ - ὑπαρξίν
 ἔχει Ε: λείπουσι Π

εἰς ἀνάγκην οὖν εἴναι διὰ τοῦτο τὴν εἰς ἅπειρον ἐν τοῖς καθ' αὐτὸ πρόδον ἔυγχωρεῖν· ἦ, εἰ μὴ τοῦτο, τὴν ἀνείδεον ὅλην τῇ προόδῳ πέρας τιθέναι, ἦ, εἰ βούλει, τό γε μηδέν. "Ων θάτερον μὲν ἔχρην τὴν ἀρχὴν αὐτίκα μᾶλα προϋποθέσθαι καὶ μὴ ὅλην πρώτης προτέραν ἀλόγως ἄγαν ἀναλύοντος προεπινοεῖν, θάτερον δὲ οὐδὲ 5 ἐπινοῆσαι γε ἔγχωρεῖ. Τό τε γάρ δὴ οὐκ ὅν καὶ οὐκ ὅν αὖ πάλιν ὅν ἔσται, εἰ τὸ ὅν ὡς ἐν ὑποχειμένῳ τῷ μηδενὶ, καὶ μὲν δὴ καὶ οὐδὲ ἔξιμον, ἀλλ' οὐσίᾳ μᾶλλον γε οὖσα τῷ τε τοῖς οὖσι πᾶσιν ὑφεστηκέναι τῷ τε τὴν οὐσίαν οὐχ οἶν τε ἔξιμον οὔτ' αὖ πάλιν τὸ ἔξιμον οὐσίαν γενέσθαι. 10

"Ἐστι μὲν οὖν, διπέρ ἔλεγον, ἐν τῇ φύσει τῶν ὄντων τῇ ὅλῃ, μηδὲν μὲν οὖσα καθ' αὐτὴν ἐντελεχείᾳ τῶν εἰς ἀλλαγήν, μηδὲν δὲ πάλιν σίκετον εἶδος ἔχουσα καὶ μορφὴν, δι' ἣν ὑφίσταται τε καὶ τὴν οἰκείαν ὑπάρξιν ἔχει, πάντα δὲ οὖσα δυνάμει καὶ εἶδει, καθάπερ ἔλεγομεν. "Ἐστι δὲ κατὰ μὲν τὴν ἡμετέραν θεολογίαν 15 οἷα τε οὖσα καὶ αὐτὴ καθ' αὐτὴν εἴναι τῇ οἰκείᾳ ὑπάρξει καὶ χωριστῇ τῶν εἰδῶν ἀπάντων καθ' ὑπάρξιν· τῶν γάρ τῷ χρήματι διακεχριμένων, εἰ μὴ οὐσιωδῶς τάττοιτο, θάτερον ἄνευ θατέρου δύναται εἶναι, καν μὴ τῇ γε φύσει, τῇ γε μὴν ὑπὲρ φύσιν δυνάμει, τῇ τοῦ θεοῦ, καθ' ἣν καὶ ἄνευ χρώματος σῶμα καὶ τούναντίον 20 καὶ εἶναι καὶ ὑφίστασθαι· κατὰ δὲ τὴν ἔξω σοφίαν, καθ' αὐτὴν μὲν τῶν ἀδυνάτων οὖσα καὶ εἶναι καὶ ὑφεστάναι, τῇ γε μὴν τῶν εἰδῶν ὑπάρξει τῶν φυσικῶν διπέρ ἐν αὐτῇ κατὰ τὴν αὐτῆς ἔχει δύναμιν καὶ ὑφεστῶσα καὶ οὖσα κατ' ἐντελέχειαν ἔσαι τῇ ἄλλου καὶ ἄλλου φυσικοῦ εἶδους ὑπάρξει, ἀφ' οὗ καὶ τὸ εἶναι τοῖα καὶ τοῖα καὶ 25 τὸ δυναμάζεσθαι δήπου λαμβάνει, ἄλλο καὶ ἄλλο τὸ εἶναι ἔχουσα καὶ διάφορον, νῦν μὲν ἀψύχοις, νῦν δὲ προσῆκον ἐμψύχοις καὶ τούτων πάλιν ποτὲ μὲν αἰσθητοῖς, ποτὲ δὲ ἀναισθήτοις ἀρμόζον,

1. καθ' αὐτὸ ἔγραψα: καθαυτὸ Ε	4. τὴν ἀρχὴν ἔγραψα:
τηναρχὴν Ε	6. ἐπινοῆσαι ἔγραψα: ἐπινοῆσαι Ε
ἔγραψα: μᾶλλον Ε	8. μᾶλλον
14. εἶδον Ε: εἶδει Π	16. οἰκεία Ε: οἰ-
τὴν	κεία Π
21. τὴν ἔξω Π: ^{τὴν} ἔξω Ε	25. ἀφ' οὗ Π: ἀφοῦ Ε

ώςπερ αὖ πάλιν τῶν αἰσθητῶν ἔστι μὲν δὲ μὴ μεταβαίνουσιν,
ἔστι δὲ καὶ δὲ μὴ μεταβαίνουσι πρέπον, καθάπερ καὶ τούτων
ἐνίστε μὲν ἀλόγοις, ἐνίστε δὲ λογικοῖς. Ταυτὸν γὰρ τῶν ὄντων ἐν
έαυτῇ λαμβάνει ἡ ὅλη καὶ τούτων αὖ πάλιν τῷ εἶναι καὶ τῷ δι-
5 ματι ἔστι τε καὶ παρωνύμως, ὡςπερ ἐλέγομεν, δνομάζεται.

Καὶ μὲν δὴ καὶ ἦν ἔχει δύναμιν ὅλοσχερῇ καὶ ξυγκεχυμένῃ
ἡ ὅλη, δι' ἣς δεκτικὴ πάντων ἔστι τῶν ἐνύλων εἰδῶν, οὔτ' εἶδός
ἔστιν αὐτῇ διὰ τὰ αὐτὰ δῆπου, οὔτ' αὖ πάλιν ξυμβεβηκός ἀλλο τι
παρ' αὐτὴν τῷ γε χρήματι. Ως γὰρ τὸ γελαστικὸν πρὸς τὸν ἄν-
10 θρωπὸν ἔχει, οὗτως ἔχεινη πρὸς τὴν ἣς ἔστι δύναμις, πάθος οὕσα
ξύμφυτον ἔχεινη καὶ πάντῃ ἀχώριστον οὐ φύσει μόνον, ἀλλὰ καὶ
τῷ ὑπὲρ φύσιν θεῶ τῷ γε χρήματι καὶ δι' ἀλλο μὲν, οὐχ ἥκιστα
δέ γε καὶ διὰ τὴν ἀντίφασιν. Τῷ γε μὴν εἰδητικῷ λόγῳ, τῷ κατὰ
τὸ εἰ ἦν εἶναι, καὶ μάλα κεχώρισται τε καὶ διακέριται, καὶ ἀλλο
15 παρὰ τοῦτον ὅλη καὶ ὅλης δύναμις. Οὐδὲ γὰρ τὰ αὐτὰ αὐτοῖς
ἐφαρμόττει, ἵν' εἴη καὶ αὐτὰ πάντῃ ταύτα καὶ μὴ διαφέροντα,
ἀλλ' ὅλη μὲν ὑποκείμενον, δύναμις δὲ ὡς ἐν ὑποκειμένῳ τῇ ὅλῃ,
κάκείνη μὲν οὕσια δῆπου, καθάπερ δέδεικται, αὐτη δὲ ὡς διά-
θεσις καὶ ξυμβεβηκός προσθείην δ' ἀν καὶ ὡς ἡ μὲν ἡ, ἡ δ' αὖ ἡ.
20 Καὶ ἀλλα δ' ἀν εῦροι τις, ἀ θατέρᾳ μὲν ἐφαρμόττει, θατέρᾳ δὲ
οὐ, ἐξ ὧν ὡςπερ ὑστέρων ἡ κατὰ λόγον αὐτῶν διάκρισις ἀποδεί-
κνυται τῇ δτι γε ἀποδεῖξει.

Εἰσὶ γέ μὴν καὶ παρὰ τὴν ὅλοσχερῇ ταύτην δύναμιν ἐν τῇ
ὅλῃ καὶ ἀλλαι δυνάμεις ἀτομικαὶ, καθ' ἃς τὸ τόδε τι δέχεται καὶ
τὸ ἀτομον· αἱ χωρισταὶ τῆς ὅλης εἰσὶ καὶ τῷ χρήματι, καὶ ταῦτα

2. ἔστι δὲ Π: ἔτι δὲ Ε πρέπον Ε: πρῶτον διαγεγραμμένον
ἐν τῷ κειμένῳ, ἐν δὲ τῇ φά πρέπον ΙΙ 6. ξυγκεχυμένην Ε:
ξυγκεχυμένη Π 7-8. εἶδός ἔστιν ἔγραψι: εἶδος ἔστιν Ε: εἶδος
ἔστιν Π 8. ἀλλο ἔγραψι: ἀλλό ΕΠ 10. ἔστι Ε: ἔστι Π

12. οὐχ ἥκιστα ΙΙ: οὐχήκιστα Ε 13. δέ Π: δέ ἐκ τοῦ τὸ
πρῶτον γραφέντος δὲ Ε 16. ταύτα ἔγραψι: ταυτὰ ΕΠ 19. ἡ
μὲν Π: μὲν Ε 22. δτι Ε: δτη Π 24. τόδε Π: τόδε Ε

τῷ αὐτῷ μέτρῳ ὡς καὶ ἡ ὕλη κατὰ τὸ πρότερον, εἴτε γέγονεν εἴτε καὶ μὴ, μετρούμεναι. Φθείρεται γάρ ἡ τὸν Σωκράτην ἀφορῶσα δεκτικὴ δύναμις, δο' ἡ ὕλη τὸ τοῦ Σωκράτους δέδεκται εἶδος. Διὸ καὶ οὐδὲ τὸ αὐτὸ δέκτομον ὁ Σωκράτης μετὰ τὴν οἰκείαν φθορὰν ἐπανελθεῖν καὶ πάλιν ὑπάρξειν δύναται. Ἐφθαρται γάρ ἡ τῆς ὕλης 5 δεκτικὴ δύναμις ἥδη, τοῦ Σωκράτους τὸ εἶναι λαβόντος, καθ' ἣν ἔκεινον ἥδυνατο δέξασθαι. Λέγω δὲ ταῦτα νυνὶ τοῖς ἔξω σοφοῖς ἐπόμενος, ἐπεὶ γε κατὰ τοὺς ἔσω καὶ καθ' ἡμᾶς ἄλλος ἀνὴν περὶ αὐτοῦ λόγος καὶ ἄλλο μυστήριον, περὶ οὗ λέγειν οὐκ ἔστιν ἐν τῷ παρόντι.

10

'Ἐκ δὴ τῶν εἰρημένων φανερὸν ἥδη ταυταὶ τῶν προτάσεων ἀληθεῖς εἶναι καὶ ταῦτα πως ἀντικειμένας ἀλλήλαις καὶ οἷον ἀντιφασκούσας· ἡ ὕλη ἔστιν, ἡ ὕλη οὐκ ἔστιν· ἡ ὕλη τὰ ὄντα πάντα ἔστιν, ἡ ὕλη οὐδὲν τῶν ὄντων ἔστιν· ἡ ὕλη δυνάμει μόνον ἔστιν, ἡ ὕλη ἐντελεχείᾳ ἔστιν· ἡ ὕλη ἀεὶ δυνάμει ἔστιν, ἡ ὕλη οὐδέποτε 15 δυνάμει, ἀεὶ δὲ ἐντελεχείᾳ ἔστι. Τῷ γάρ ἐν τῇ φύσει τῶν ὄντων εἶναι τὴν ὕλην, τῷ θ' ὑπὸ τὰ εἶδη ἀεὶ εἶναι ἔστι τε καὶ τὰ ὄντα πάντα ἔστι. Καὶ ἐντελέχεια δὲ ἀν εἴη καὶ κατ' ἀμφότερα, τῷ τ' αὖ πάλιν κατ' αὐτὴν τὰ εἶδη μὴ εἶναι, τὸ δὲ εἶδος τὸ ὅν τῷ τε πεφυκέναι τὰ εἶδη πάντα γενέσθαι οὕτ' ἔστι καὶ οὐδὲν τῶν ὄντων 20 ἔστι, καὶ δυνάμει δὲ ἀν εἴη μόνη· προσθείην δὲ ἀν, δτι καὶ τῷ δύνασθαι πάντα γενέσθαι τὰ ὄντα πάντα καὶ ἔστι καὶ λέγεται. Καὶ οὐσία δὲ λέγοιτ' ἀν ἡ ὕλη καὶ οὐκ οὐσία καὶ τόδε τι καὶ οὐ τουτὶ καὶ ὅν οὐκ ὅν παρὰ τὸ οἰκείαν εἶναι καὶ τὴν τῶν εἰδῶν ὑπάρξιν καὶ τὸ δυνάμει καὶ ἐνεργείᾳ.

25

Τοιαύτη μὲν οὖν ἔστιν, ως ἐκ πολλῶν δλίγα διεξελθεῖν, ἡ

1. πρότερον II: πρότερον ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος πρώτερον 3. ὕλη E: ᾧ Π 4. οἰκείαν E: οἰκείαν Π 5. ὑπάρ-

ξειν E: ὑπάρξαι Π ^{ειν} 15. ἡ ὕλη ἐντελεχείᾳ—δυνάμει ἔστιν Π: λείπουσιν E 17. τε E: τὲ Π 23. οὐσία E: ουσία Π 24. οἰκείαν ἔγραψε: οἰκείαν E: οἰκείον Π

πρώτη μλη, τὸ πρῶτον ἐνυπάρχον ἐκάστῳ τῶν ὅντων ἀρρύθμιστον καθ' ἑαυτὸν καὶ ἡ πρῶτον ἐστιν ὑποχείμενον τῶν ἔχοντων ἐν αὐτοῖς κινήσεως ἀρχὴν καὶ μεταβολῆς. Οὕτω γάρ πως ὠρίσαντο τὴν ὅλην οἱ φυσικοί. "Εστι δὲ καὶ εὑρίσκεται ως μὲν ἐν δλῷ τῷ 5 γε παντὶ δσον ἐξ αὐτῆς ἔγχειται τὸ γάρ οὐράνιον ἐῶ διὰ τὸν Περίπατον σῶμα· ως δὲ ἐν τόπῳ τῷ τοῦ παντὸς καὶ τῶν ἐκείνου μερῶν, κατὰ ξυμβεβηκός γε μὴν καὶ οὐ καθ' αὐτὸν, καθ' δ τὰ μόρια ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ τοῦ οὖν ἐστι μόρια· καθ' αὐτὴν δὲ οὐδέποτ' ἀν εἶη ἐν τόπῳ τῷ μηδὲ σῶμά γε εἶγαι μηδὲ πέρασιν οίκεοις 10 ὠρίσθαι. Διτός δὲ ὁ τόπος, διὰ τοῦτο περιγραφήν τε καὶ διὰ τοῦτον, καθ' ὃν ἐν τόπῳ λέγοιτ' ἀν πως ή ὅλη καὶ καθ' αὐτὴν τῷ ἐνταῦθα παρεῖναι καὶ μὴ κάκεῖ. "Οπως δ' ἐκ τῆς ὅλης τὰ πρῶτα γίγνεται τῶν στοιχείων, ἐν τῷ πρὸ τούτου δεδηλώκαμεν κεφαλαίῳ. Ταῦτά τοι περὶ αὐτοῦ τὰ αὐτὰ λέγειν ἀφέντες ἔχο- 15 μεθα τῶν ἐξῆς.

Ζήτημα η'.

Ποία γένη μικτῶν καὶ μιγμάτων ενδρίσκεται ἐν τοῖς φυσικοῖς πράγμασι καὶ ποιά εἰσιν αὗτα τὰ πράγματα τὰ μικτά;

Λύσις.

20 "Οσα μὲν τὰ πρῶτα στοιχεῖα πῦρ ἀέρα ὕδωρ καὶ γῆν ἐξ αὐτῶν ξυντίθεται τῶν στοιχείων, εἴτε δυνάμει μόνον ἐνόντων εἴτε

1. ἀρρύθμιστον ἔγραψε: ἀρύθμιστον Π: ἀρίθμιστον Ε πρῶτον ἐστιν ἔγραψα: πρῶτον ἐστὶν ΕΠ   3. αὐτοῖς Ε: αὐτοῖς Η   5. γε Π: λείπει Ε   7. καθ' αὐτὸν ἔγραψε: καθαυτὸν ΕΠ   καθ' δ Ε καθὸ Η   8. αὐτῷ Π: αὐτὸν Ε   ἐστι Ε: ἐστὶ Π
9. μηδὲ ἔγραψε: μὴδὲ ΕΠ   σῶμά ἔγραψε: σῶμα ΕΠ
- 10-11. καθ' ὄρισμὸν Ε: καθορισμὸν Π   14 ταῦτά τοι ΕΠ:
Πρβλ. κατωτέρω σ. 163, 2 καὶ σ. 169, 16

καὶ ἐνεργείᾳ, ταυτὶ δὲ ὅπαντα μικτὰ πάντ' ἔστι τε καὶ λέγεται τῷ ἐν αὐτοῖς μεμίχθαι καὶ μίγνυσθαι τὰ στοιχεῖα καὶ μηδὲν εἶναι δ τι μὴ πυρὸς καὶ ὅδατος καὶ γῆς καὶ ἀέρος μετέχει, μᾶλλον δὲ φ μὴ τοῦτ' ἔστιν ή οὐσία, ἐξ ής ἐνούσης ἄλλη τις παρὰ ταύτην ἀνίσχει μορφὴ καὶ εἶδος, οὗ ἐνεκατὰ στοιχεῖα καὶ αἱ τούτων 5 ποιότητες, καθάπερ τὸ ξύλον καὶ ὁ πρίων τῆς κλίνης καὶ ὁ χαλκὸς καὶ τὸ σμιλίον τοῦ ἀνδριάντος, πλὴν εἰ μὴ τῷ ἐνεῖναι καὶ μὴ τὴν διαφορὰν ἔχοι, δτι καὶ φύσις μὲν ἔνεστι, τέχνη δὲ οὔ.

"Οσα τοίνυν εἶδη μετὰ τὰ πρῶτα στοιχεῖα, τοσαῦτα καὶ εἶδη μικτῶν καὶ μίξεων. Λέγω δὲ εἶδη τὰ ἐν οὐσίᾳ, καθ' ὃν τὰ ἐν ταῖς 10 ἄλλαις κατηγορίαις εἶδη κατηγορεῖται τε καὶ λέγεται· ταυτὶ δὲ πεπέρασται μὲν τῇ φύσει καὶ ὥρισται, ἡμῖν δὲ ὅπειρά ἔστι καὶ ἀδριστα καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἀγνωστα, ἦ, εἰ βούλει, διὰ τοῦτ' ὅπειρα διότι καὶ ἀγνωστα· ἀντέστραπται γάρ πως ἐνταῦθα ή ἀκολουθησις. "Αγνωστα δέ ἔστι τῷ μὴ ταῖς ἡμετέραις αἰσθήσεσιν ὑποχεῖσθαι 15 καὶ διὰ τοῦτο μηδὲ τῷ νῷ διὰ τὸ ἄλλα πάντως ἐν ἄλλοις εἶναι τοῖς τόποις, ἔνια μὲν ἐν ἀέρι, ἔνια δ' ἐν θαλάττῃ καὶ γῆς λαγόσιν, ἔνθα διατρίβειν ἀνθρώπους ἥτοι οὐκ ἀσφαλὲς ή ἀδύνατον. 'Ἐω λέγειν, ὡς ἂ μὲν ἡμῖν ἔγνωσται, παρ' ἡμῖν ὅντα, οὐ πάντα δῆλα Σκύθαις τε καὶ Ἰνδοῖς, ἂ δὲ ἐκείνοις, παρ' αὐτοῖς ὅντα, γνωστὰ 20 οὐχ ὅπανθ' ἡμῖν δῆλα καὶ γνώριμα. 'Ἐν γὰρ διαφόροις κλίμασι καὶ διάφορα δῆπου τὰ εἶδη, καὶ ἄψυχα δμοίως καὶ ἔμψυχα. Οὐκοῦν ἔγνωσται μὲν τῇ φύσει δσα μικτῶν εἶδη καὶ μίξεων, οὐκ ἔγνωσται δὲ ἡμῖν ὥρισμένως, καθάπερ εἴπομεν, δλοσχερῶς γε μὴν καὶ οἶν 25 ἐν γένει οἰδαμεν δσα τε μικτὰ καὶ τίνα ταυτὶ, ἄψυχα μὲν πρῶτον,

1. ἔστι τε Π: ἔστι Ε	4. ἔστιν Π: ἔστιν Ε	ἄλλη Ε:
ἄλλη Π	6. ξύλον Π: ξύλον Ε	7. σμιλίον ἔγραψα: σμιλεῖον ΕΠ
	ἐνεῖναι Ε: ἐνῆναι Π	11. κατηγορεῖται Ε: κατηγορεῖται Π
	13. ή Π: καὶ Ε	15. ἔστι Π: εστι Ε
	17. λαγόσιν Ε: λαγῶσιν Π	16. μηδὲ Ε: μηδὲ Π
20. τε Ε: τὲ Π	21. οὐχ Ε: οὐχ' Π	24. γε Ε: λείπει Π
25. δσα ἔγραψα: δσά ΕΠ		

οῖον λίθοις καὶ μέταλλα, εἶτα πάντα τὰ ἔμψυχα καὶ τούτων πρότερα μὲν τὰ φυτὰ, εἶτα ζῷοφυτα καὶ μετὰ ταῦτα τὰ ζῷα, καὶ τούτων αὖ πάλιν πρότερα μὲν τὰ ἀλογα, εἶτα τὰ λογικὰ, οἷος ὁ ἄνθρωπος, ὅστατον δὲ ἀπάντων μικτῶν τῇ γενέσει καὶ δι' ὃ τὰλλα πάντα 5 τὰ πρότερα.

Ζητήμα θ'.

Πόσα ἔστι τὰ φυσικὰ πράγματα καὶ ποῖα καὶ πόσα ἔστι τὰ μὴ φυσικὰ καὶ ποῖα καὶ πόσα τὰ κατὰ φύσιν καὶ ποῖα εἰσι.

Δύσις.

10 Φυσικὰ μὲν πράγματα κατὰ τοὺς ιατρούς· ἐντεῦθεν γὰρ ἔρχονται τὰ ιατρικά σου ζητήματα· τοσαῦτά ἔστι καὶ τοιαῦτα· στοιχεῖα, χράσεις, χυμοί, μέλη, δυνάμεις, ἐνέργειαι καὶ τὰ πνεύματα. Λέγεται δὲ ταυτὶ φυσικὰ τῷ ἐνεῖναι τοῖς ἔμψυχοις τὰ μὲν ὡς οὐσιώδη γε μόρια, τὰ δὲ ὡς διαθέσεις, τὰ δ' ὡς ὅργανα, τὰ δ' 15 ὡς δυνάμεις τε καὶ ἐνέργειαι· & δὴ πάντα τὴν τῶν ζώντων φύσιν ἀναπληροῦ.

Στοιχεῖα τοίνυν ἔστι σώματα τοῦ ἡμετέρου σώματος καὶ τῶν ἄλλων πρώτιστα μόρια, ἀπερ εἰς ἄλλα ἄττα διάφορα τῷ εἶδει διαλυθῆναι σώματα ἥκιστα δύναται καὶ ὡν μιγνυμένων διάφορα καὶ ποικίλα εἶδη τῶν ἐν γενέσει καὶ φθορᾷ γίνεται. Ἐστι δὲ τέτταρα τὸν

1. πρότερα Π: πρότερα ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος πρώτερα Ε
2. μετὰ ταῦτα Π: μεταταῦτα Ε 4. τἄλλα ἔγραψα: τ'ἄλλα ΕΠ
8. ποῖα εἰσι ἔγραψα: ποῖα εἰσὶ ΕΠ 11. τοσαῦτά ἔστι ἔγραψα: τοσαῦτα ἔστι ΕΠ
13. δὲ ταυτὶ Π: ταῦτα Ε 14 - 19 Μικρὸν μέρος μεταξὺ τῶν λεξεων διαθέσεις καὶ ἥκιστα διάτρητον, συνεκπεσόντων τῶν ἐν αὐτῷ γεγραμμένων Π 18. πρώτιστα Ε: πρότιστα Π ἄττα Ε: ἄτα Π εἶδει Π: εἶδει ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος εἶδη Ε

άριθμὸν, γῇ δὲ ὅπερ ἀήρ τε καὶ πῦρ, γῇ μὲν ἔηρὰ καὶ ψυχρὰ καὶ βαρεῖα οὖσα ἀπλῶς· ταῦτά τοι καὶ τὸν τοῦ μέσου τόπον ἐπέχει, κάτω γε ὅντα ἀπλῶς· δὲ ψυχρὸν τε ὃν καὶ ὑγρὸν, πρὸς δὲ καὶ βαρὺ οὐχ ἀπλῶς, ἀλλὰ πῇ· περὶ γὰρ τὴν γῆν ἐστί τε καὶ εἰς αὐτὴν φέρεται· ἀήρ δὲ καὶ αὐτὸς ὑγρὸς ἐστι καὶ θερμὸς καὶ κοῦφος μετὰ τὸ πῦρ· αὐτὸς γε μὴν τὸ πῦρ θερμὸν τε ἐστι καὶ ἔηρὸν καὶ ἀπλῶς κοῦφον, οὐ τόπος δὲ ἀνωτάτω χῶρος, πρὸς δὲ φύσει φέρεται καὶ ἐνῷ ἡρεμεῖ. Συντελεῖ δὲ ταῦτα πρὸς γένεσιν, γῇ μὲν πρὸς τὸ συνέχειν καὶ συντηρεῖν τῇ ἑαυτῇ συστάσει τὰ τε σχήματα τὰ τε εἰδη· τοιαῦτη γὰρ ἡ τοῦ ἔηροῦ φύσις, ὥς πρώτως 10 ἐφαρμόττει τῇ γῇ· δὲ πρὸς τὸ λαμβάνειν τὰ αὐτὰ πάλιν ῥᾳδίως. Εἰ γὰρ καὶ ῥᾶστα πάνυ ἔυγχεῖται τὸ δὲ ὅπερ τῇ ῥευστῇ φύσει καὶ τὰ ἐν αὐτῷ φθείρει σχήματά τε καὶ εἰδη, ῥᾳδίως γε μὴν τὰ αὐτὰ πάλιν λαμβάνει καὶ τῇ γῇ ἔυγκεκραμένα καὶ τῷ ἐκείνης ἔηρῷ φυλάττει πάνυ καλῶς τὰ αὐτά. Καὶ μὲν δὴ καὶ ἀήρ πρὸς 15 γένεσιν συντελεῖ τῷ οἰκείῳ μανῷ καὶ λεπτῷ· ἀραιοῦται γὰρ δι' αὐτοῦ τὰ σώματα καὶ λεπτύνεται καὶ πρὸς τὸ ἀνώτερον φέρεται. Καὶ τὸ πῦρ δὲ πεπαίνει τε καὶ λεπτύνει καὶ μίγνυσι καὶ γῆς καὶ διδακτος τὸ ψυχρὸν καταστέλλει καὶ ἀπλῶς τὴν κρᾶσιν ἀποτελεῖ.

Ταῦτα μὲν οὖν τὰ στοιχεῖα. Κρᾶσις δ' ἐστὶ ποιότης ἐκ τῆς 20 πρὸς ἀλλήλας τῶν ἐναντίων ποιοτήτων τῶν ἐν τοῖς πρώτοις στοιχείοις δράσεώς τε καὶ πείσεως γινομένη τε καὶ ἀνίσχουσα. Κράσεως δὲ εἰδη ἐννέα· μία μὲν ἡ εὖ ἔχουσά τε καὶ εὔκρατος, ἡ τὸ γεωμετρικὸν μέσον ἐπέχει τῶν πρώτων γε ποιοτήτων, οὐ τὸ ἀριθμητικὸν, τὸ κατὰ τὸ ἵσον διάστημα· τῶν δὲ λοιπῶν αἱ μὲν ἀπλαῖ, 25 αἱ δὲ ἔυνθετοι λέγονται, ὥσπερ καὶ τῶν ἀπλῶν ἡ μὲν θερμοτέρα,

1. ἀριθμὸν Π: ἀριθμὸν Ε   2. ταῦτά τοι ΕΠ. "Ιδε καὶ ἀνωτέρω σ. 160, 14 καὶ κατωτέρω σ. 169, 16.   5. ἐστι Π: ἐστι Ε

9. συνέχειν Ε: συνέχειν ἐκ τοῦ τὸ πρῶτον γραφέντος συντρέχειν Π   14. ἔυγκεκραμένα ἔγραψα: συγκεκραμένα ΕΠ

16-19. τῷ οἰκείῳ - ἀποτελεῖ Ε: λείπουσι Π   22. πείσεως Π: πήσεως Ε   τε Ε: τὲ Π   κράσεως Π: κράσεων Ε

25. ἀπλαῖ Π: ἀπλαὶ Ε